

The influence of the Internet on the socialization of adolescents is spontaneous and poorly controlled. A society that wants to have a mentally and physically healthy younger generation cannot ignore this fact and should create conditions for the formation of a competent, conscious user of media resources, that is, to implement media education.

Key words: socialization, teenagers, family, educational institution, peers, Internet.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 37.018-057.87:004.738.5

Р. А. Міронов

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Наразі в нашій країні склалися умови, що вимагають невідкладного реформування організаційних форм і методичних заходів психотерапії. Відповідно до сучасних досліджень, серед усіх хворих людей у віці до 65 років майже половина страждає від психічних захворювань [10]. Іншими словами, психічні захворювання порушують здоров'я майже так само, як і всі фізичні хвороби, разом узяті. При цьому в структурі поширеності розладів психіки та поведінки у людей в Україні число розладів психіки не психотичного характеру перевищує вдвічі кількість психотичних розладів [6, с. 34–40].

Набули масового характеру різні феномени, що не спостерігалися раніше або мали поодинокий характер: зміни структури захворюваності; розвиток психогенно-невротичних захворювань; поширення психосоматичних захворювань; більш ранні та злякисні дебюти ендогенних психозів; виникнення масових порушень психіки і поведінки релігійно-містичного й окультного змісту у вигляді пасивно-оборонних і агресивно-деструктивних форм.

Виходячи із зазначеного вище, фахівців, що займаються психічним здоров'ям, має бути майже стільки ж, як і всіх інших лікарів. І дві третини цих фахівців повинні займатися психотерапевтичною допомогою. Незважаючи на уявну абсурдність цього твердження, у ньому є раціональне зерно, оскільки людина не буває здоровою, якщо вона нездорова психічно, до того ж для системи охорони здоров'я психотерапевтична допомога значно менш затратна порівняно з медичним (фізичним) лікуванням. Європейська практика все більше

прагне до того, щоб або державна, або страхова медицина забезпечувала психотерапевтичну допомогу населенню.

В Україні назріла ситуація, яка вимагає створення широкої загальнодоступної системи психотерапії, психокорекції та психопрофілактики.

Найсуттєвішою тенденцією в сучасній психотерапії є становлення її як самостійної наукової дисципліни і професії. У низці країн світу психотерапія вже визнана як окрема, незалежна професія і наука. Самостійний статус закріплений за психотерапією в Декларації з психотерапії, яка була прийнята Європейською асоціацією психотерапії 21 жовтня 1990 р. у Страсбурзі [9].

Декларація проголошує, що:

1. Психотерапія є особливою дисципліною в галузі гуманітарних наук, заняття якою є вільною і незалежною професією.

2. Психотерапевтична освіта вимагає високого рівня теоретичної і клінічної підготовки.

3. Гарантованою є різноманітність психотерапевтичних методів.

4. Освіта в галузі одного з психотерапевтичних методів повинна здійснюватись інтегрально і включати теорію, особистий терапевтичний досвід і практику під керівництвом супервізора з одночасним набуттям знань про інші методи.

5. Доступ до такої освіти можливий за умови широкої попередньої підготовки, зокрема в галузі гуманітарних і суспільних наук.

Згідно з Б. Карвасарським (1998) термін «психотерапія» був уведений в кінці XIX століття D. H. Tuke'om. Таку назву мала одна з глав у його книзі «Ілюстрація впливу розуму на тіло» (1872) [5].

Психотерапія (грец. *psyche* – душа і *therapeia* – лікування) – галузь психології, що вивчає механізми, способи і прийоми професійного надання психологічної допомоги з метою розв'язання проблем, звільнення від психосоматичних симптомів або актуалізації резервів особистісного зростання [6].

На сьогодні вона не є однозначною галуззю наукових знань і практичних підходів.

Література з цього питання незчисленна й різна, і серед авторів немає однастайності у визначенні властивостей психотерапії, але спробуємо узагальнити ті відомості, які є.

З точки зору доктора медичних наук, професора В. Макарова, світ психотерапії не просто різноманітний – він неозорий. Кожен фахівець бачить лише певну його частину.

Це процес психологічного впорядкування минулого, сьогодення і майбутнього, досягнення гармонії між собою і світом.

Гармонія з собою і світом в сьогоденні може бути отримана у разі повної самореалізації, спокою, досягнення щастя. Її можна сформулювати і як вивільнення потенціалу людини, самоактуалізації і позитивної самореалізації, досягнення автентичності, справжньої

людяності. Таке коротке і в той же час широке розуміння психотерапії може забезпечити її розвиток в різних напрямках. Психотерапія – система психічної дії.

Р. Бастін (1982) визначає психотерапію як особливий вид міжособистісної взаємодії, при якому пацієнтам надається професійна допомога психологічними засобами для вирішення виникаючих у них проблем або труднощів психічного характеру [1].

У сучасній німецькій медичній літературі використовується пояснення Н. Strotzka, згідно з яким психотерапія – це взаємодія між одним або декількома пацієнтами і одним або декількома психотерапевтами (що пройшли відповідне навчання і підготовку) з метою лікування порушень поведінки або хворобливих станів психосоціальної природи психологічними засобами із застосуванням доступних хворим прийомів, з певною метою на основі теорії нормальної і аномальної поведінки [1].

Представник харківської школи психотерапії, академік Б. Михайлов дає визначення сутності психотерапії як медико-орієнтованої дисципліни, у сферу компетенції якої входить розробка і реалізація теорії і практики нативної (природної, натуральної) клініки, психотехнічного арсеналу, теорії нормальної/патологічної психіки, теорії особи і автентично-дисциплінарно-ідентифікаційної теорії [6].

Цілі медичної терапії: лікування, попередження, розвиток. Психотерапія більше зайнята засобами досягнення цих цілей, ніж самими цілями. Звичайно ж, займаючись психотерапією, ми прагнемо змінити ставлення людини до реальності. Тому психотерапія може стати світоглядом сучасної розвиненої і успішної людини.

Резюмуючи зазначене вище, важливо звернути увагу на те, що нині немає єдиного визначення психотерапії, яке б задовольняло усіх або хоч би більшість фахівців. Та все ж тепер є з чого вибирати: можна вибрати визначення, що задовольняє дослідницькі інтереси.

Відповідно до сучасних поглядів, психотерапія як самостійна наукова галузь складається з декількох важливих розділів: теорії – уявлень про природу людської психіки та внутрішні рушійні сили, механізми різних форм порушень; технічних прийомів та методів роботи; власне процесу та мистецтва психотерапії; проблем особистості самого терапевта та його професійної підготовки; питань психологічної діагностики; проблем наукового дослідження.

Сучасні науковці активно розробляють весь спектр її теорій і методів, підвищується якість підготовки фахівців, удосконалюються методи надання психотерапевтичної допомоги.

Психотерапія не лише виконує прямі функції (лікувальну, профілактичну, реабілітаційну), а й сприяє загальному розвитку особистості за рахунок удосконалення самоусвідомлення та подолання внутрішніх і міжособистісних конфліктів, виробленню адекватних

поведінкових і емоційних реакцій на зовнішні подразники, кращому розумінню інших людей.

За інтенціями (спрямованістю) психотерапію поділяють на медичну (клінічно орієнтовану) і немедичну (особистісно спрямовану). Відповідно професійним суб'єктом є лікар або психолог.

Об'єктом психотерапевтичного впливу є цілісна особистість з усіма її якостями, думками, бажаннями та цінностями. Психотерапевтична діяльність – це різновид міжособистісного спілкування, а взаємини терапевта і клієнта у більшості шкіл вважають провідним засобом психотерапевтичного впливу. Конкретним предметом, на якому психотерапевт зосереджує зусилля, можуть бути різні регіони психіки: свідомість і мислення (когнітивний напрям), несвідоме (класичний психоаналіз), психе як системна єдність свідомого та несвідомого (юнгіанство), відчуття, емоції і почуття (гештальттерапія). Проте спеціаліст будь-якого напрямку ніколи не лишає поза увагою особистість людини як багатогранний, цілісний і динамічний феномен.

Психотерапія як форма психологічної практики охоплює велику кількість окремих моделей, напрямів, шкіл та авторських підходів.

Виділяють декілька *моделей психотерапії*, при визначенні яких акцентуються дещо різні уявлення про її цілі і завдання.

Так, описуючи *медичну модель* психотерапії, зазначають, що йдеться про метод лікування, який впливає на стан і функціонування організму людини у сферах психічної і соматичної діяльності [7]. У вітчизняній літературі прийнятим є визначення медичної психотерапії як системи лікувального впливу на психіку і через психіку на організм хворого. Вказується, що основна увага в медичній моделі психотерапії приділяється знанню нозології, синдромології, клінічної картини розладу, а основним її завданням є робота з симптомом та його ліквідація [1].

Психологічну модель психотерапії характеризують як метод впливу чи діяння, що приводить у рух процеси розвитку свідомості і особистості людини (розширення ідентичності, самореалізацію, научіння, особистісне зростання тощо). У цій моделі постановка діагнозу не є обов'язковою, а основне завдання пов'язане не стільки із зняттям симптомів, скільки із сприянням особистісному розвитку людини.

У деяких джерелах виділяють так звану *філософську модель* психотерапії, що орієнтована на широкий комплекс явищ, які відбуваються у ході взаємодії і спілкування людей. Ще говорять про *соціологічну модель* як про метод інструментальної маніпуляції, що слугує цілям соціального контролю [6].

У подальшому викладі при розгляді інших характеристик психотерапії як науки ми будемо мати на увазі перш за все медичну і психологічну її моделі як відоміші і такі, що більше підпадають під загальне визначення психотерапії.

Питання про методи психотерапії має сьогодні особливу актуальність, оскільки до теперішнього часу не створена єдина і загально визнана система їх класифікації.

Деякі автори розподіляють психотерапію на велику й малу: до першої відносять психоаналіз і психоаналітично-орієнтовані методи; до другої – раціональну психотерапію, методи сугестій і релаксаційних технік.

Як зазначає Б. Карвасарський (1998), наразі налічується понад 400 самостійних психотерапевтичних методів, які отримали досить широке поширення (наприклад, таких як тілесно орієнтована терапія, казкотерапія, психодрама, арттерапія, розмовна психотерапія та ін.) [6, с. 449].

Така різноманітність передусім пов'язана з відсутністю переконливих критеріїв більшої ефективності одних методів порівняно з іншими.

Класифікацію моделей психотерапії як різновиду лікувальних дій, описує Х. Ремшмідт. Він пропонує класифікацію моделей психотерапії згідно:

- теоретичної концепції, яка лежить в основі психотерапії (психоаналіз, поведінкова психотерапія, когнітивна терапія тощо);
- організаційних форм лікування (індивідуальна, групова та сімейна терапія);
- специфікою коригованого розладу (психози, синдром аутизму, невротичні порушення, депресивні стани, синдром страхів, синдром нав'язливості тощо) [7].

Класифікація методів психотерапії за Б. Михайловим та ін. (2002) орієнтована на їх специфічну сутність, а також відносну хронологію. У ній проведено принциповий розділ методів психотерапії на класичні, синтетичні, неокласичні, групові, опосередковані, фармакопсихотерапевтичні:

I. Класичні методи.

1. Сугестивні.
  - 1.1. Сугестія.
  - 1.2. Гіпнотерапія.
  - 1.3. Самонавіювання і аутотренінг.
  - 1.4. Емоційно-стресова психотерапія.
  - 1.5. Плацебо-терапія.
2. Раціональна психотерапія.
3. Психоаналіз.
4. Поведінкова терапія.

II. Групова психотерапія.

III. Синтетичні методи (психотерапія «new wave»).

1. «Еріксоніанський» гіпноз.
2. Нейро-лінгвістичне програмування.
3. Гештальт-терапія.
4. Груповий аналіз.
5. Трансактний аналіз.

6. Когнітивно-біхевіоральна терапія.
7. Екзистенційна («гуманістична») психотерапія.
8. Психоаналітично-орієнтована психотерапія.

IV. Неокласичні методи.

1. Симультанно-мнестична психотерапія (психометодологія).

V. Опосередкована психотерапія.

VI. Фармакопсихотерапія [8].

У психологічній літературі немає однаковості у виділенні основних моделей психотерапії. Так, зокрема, Г. Онищенко, В. Панок виділяють три основні моделі психотерапії:

- психодинамічну психотерапію, яка зорієнтована на психоаналіз;
- гуманістичну психотерапію та її основні течії – роджеріанська, екзистенційна, гештальттерапія;
- біхевіоральна (поведінкова) психотерапія [7].

Психотерапію можна, як уже зазначалося вище, поділити на усвідомлювану і несвідому. Це, з одного боку, світогляд, з іншого – сума технологій впливу і взаємодії людей.

У психотерапії можна виділити вербальний і невербальний аспекти, її можна поділити на пряму і опосередковану. У свою чергу, опосередковану психотерапію можна поділяти за способами опосередкування. Це можуть бути плацебо, біологічно активні добавки, гроші і багато іншого [7].

На підставі вивчення літератури і виходячи з результатів власної діяльності, ми прийшли до висновку що найбільш ефективною і функціональною є *багатоосьова класифікація*. У ній психотерапія розглядається по семи осях: вісь мети, вісь об'єкта, вісь моделі, вісь місця терапії в лікувальному, корекційному або виховному процесі, вісь тривалості терапії, вісь основних технологій психотерапії, описова вісь.

Вісь мети – терапія може мати на меті лікування, попередження, розвитку, діагностики, вирішення проблеми і т.д.

Вісь об'єкта – у терапії може бути тільки три об'єкти: особистість, сім'я або група.

Вісь моделі – можна виділити шість моделей терапії: медичну, психологічну, педагогічну, філософську, соціальну і недиференційовані.

У *медичній моделі* психотерапія призначена для лікування, попередження або діагностики захворювань. Це найбільш традиційна і поширена модель психотерапії. Велике місце в нашій країні в ній займає розділ, який отримав назву «клінічної психотерапії». Це така лікарська психотерапія, яка використовує парадигми психотерапії, психіатрії і тієї клінічної дисципліни, де вона застосовується.

У *психологічній моделі* психотерапія призначена для вирішення проблем, що не досягають рівня патології, проте впливають на розвиток психічних функцій, особистісний ріст. У медичній моделі часто використовують синдромологічний і нозологічний підходи до розуміння розладів і до їх діагностики. У психологічній моделі використовують так

званий проблемний підхід. Кожен з них має свої переваги і недоліки. На їх характеристиках ми зупинимося нижче.

Педагогічна модель терапії передбачає її спрямованість на процес навчання, виховання і перевиховання.

У *філософської моделі* психотерапія призначена для досягнення розуміння власної особистості, світу, свого місця в світі. Вона впливає на формування та зміну світогляду.

При *соціальній або політичній моделі* технології психотерапії використовуються для маніпулювання людиною або групою, яку може становити і все суспільство.

Вісь місця. Розглянемо цю вісь на прикладі медичної моделі. Тут виділяються чотири варіанти. У першому з них психотерапія тільки супроводжує лікувальний процес, займаючи лише другорядне місце. В іншому варіанті психотерапія займає одне з важливих місць в лікуванні поряд з іншими підходами. У третьому варіанті психотерапія є головним методом, тоді як інші виявляються допоміжними. У четвертому варіанті вона є єдиним методом лікування. Перераховане відноситься також до корекційного або виховного процесів.

Вісь тривалості. Виділяються чотири варіанти: терапія надкоротка (надшвидка), коротка (швидка), тривала (повільна), надтривала (надповільна).

Надкоротка терапія триває хвилини і години, спрямована на дозвіл актуальних, ізольованих проблем і конфліктів; глибокими особистісними проблемами вона не займається. Її ефект може відрізнятися нестійкістю. Прикладом може служити нейролінгвістичне програмування.

Коротка терапія триває протягом годин і днів. Особистісним змістом займається в межах необхідного мінімуму для вирішення актуальної проблеми. Її ефективність часто більш стійка. Характерно, що вона ніби запускає процес зміни, який триває і після завершення терапії. Прикладом може служити метод кристалізації проблем.

Повільна терапія триває місяці. Вона займається особистісним змістом проблем. Опрацьовує безліч деталей. Її ефект розвивається повільно і носить стійкий характер. Прикладом є трансактний аналіз.

Надповільна терапія триває роки. Вона займається свідомим і несвідомим клієнта або пацієнта. Багато часу присвячує досягненню розуміння суті переживань. Зазвичай велику роль відводить раннього досвіду людини. Ефект надповільної терапії розвивається поступово, носить тривалий характер. У ряді випадків він залежить від збереження контакту між терапевтом і пацієнтом. Прикладом є класичний психоаналіз.

Вісь основних технологій. Тут розташовані базові техніки і прийоми кожного підходу. Такі, як сугестія, стан трансу, технології інтерв'ю у вербальній психотерапії, рефремінг і т.д.

Описова вісь. Дослідники називають від 500 до 700 зареєстрованих в світі методів терапії. Вітчизняних, зрозуміло, значно менше. Так, в

програмі «Зимового декадника» у 1995 році було представлено всього 26 методів. Це класичний психоаналіз, трансактний аналіз, екзистенційно-гуманістична психотерапія, трансперсональна психотерапія, Еріксонівська терапія і гіпноз, традиційний гіпноз, інтенсивна психотерапевтична життя, нейролінгвістичне програмування, гештальт-терапія, раціонально-емотивна терапія, музикотерапія, голотропне дихання, вільне дихання, тілесно-орієнтована психотерапія, ігрова психотерапія, метод кристалізації проблем, комплексна немедикаментозна терапія захворювань внутрішніх органів, бібліотерапія, арт-терапія, сімейна психотерапія, цілеспрямоване моделювання емоцій, відеотерапія, позиційна психотерапія, ребефінг. Багато з названих методів представляються досить новими для нашої країни [7].

Психотерапія пройшла довгий шлях від первісного статусу «нового напрямку» в лікуванні психічних розладів на початку двадцятого століття до широкого кола сьогодення, яке характеризується мінливістю акцентів досліджень, появою нових напрямків, і значними внутрішніми протиріччями. Психотерапевтичні техніки і методи є загально визнаною і невід'ємною частиною лікування і допомоги при різних психічних розладах і просто особистих проблем людей.

Підтвердження тому – постійний розвиток різноманітних психотерапевтичних підходів, їх теоретичних основ, інтеграція різних концепцій лікування.

На сучасну людину справляють потужний, а іноді руйнівний вплив чинники різноманітного походження. У такій ситуації саме психотерапія як система форм впливу на психіку особистості з метою зберегти і поліпшити не лише душевний стан, а й здоров'я організму загалом стає ефективним засобом поліпшення загальної якості життя. Тому інтерес до психотерапії як науки і практичної діяльності постійно зростає. Сучасні науковці активно розробляють весь спектр її теорій і методів, підвищується якість підготовки фахівців, удосконалюються методи надання психотерапевтичної допомоги.

Список використаної літератури

1. Бурлачук Л. Ф. Психотерапія: учеб. для вузов / **Л. Ф. Бурлачук**, А. С. Кочарян, М. Е. Жидко. – СПб: «Питер», 2007. – 480 с. **2. Каліна Н. Ф.** Психотерапія. Підручник. – К. : «Академвидав», 2010 – 280 с. **3. Кісарчук З. Г.** Історико-культурні передумови становлення психотерапії як наукової дисципліни / З. Г. Кісарчук // Актуальні проблеми психології [Т. 3: Консультативна психологія і психотерапія] : зб. наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред.: С. Д. Максименка, З. Г. Кісарчук. – Ніжин : Міланік, 2008. – Вип. 5. – С. 5–19. **4. Бондаренко О. Ф.** Основи консультативної психології. Аналіз сучасних концепцій : методичні рекомендації для студентів педінститутів спеціальності «Практичний психолог в закладах народної освіти» / О. Ф. Бондаренко. – К. : РНМК

Міносвіти України, 1992. – 116 с. **5. Основи** практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко. – К. : Либідь, 2001. – 534 с. **6. Психотерапевтическая** енциклопедия / Под ред. Б.Д. Карвасарского. – СПб : Питер, 2000. – 1024 с. **7. Федорчук В. М.** Психологічне консультування (психологічна служба – молоді) / В. М. Федорчук. – Кам'янець-Подільський: науково-видавничий відділ Кам'янець-Подільського педагогічного інституту, 1996. – 32 с. **8. Табачников С. І.** Актуальний стан та перспективи психотерапії та медичної психології в Україні / С. І. Табачников, Б. В. Михайлов, Н. О. Марута // Форум психіатрії та психотерапії. – 2004. – Т. 5, спец. випуск. – С. 34–40. **9. Українська** спілка психотерапевтів. Інформаційний довідник : Львів, 2006–2007. – 80 с. **10. How mental illness presents out in the NHS.** A report by The Centre for Economic Performance's Mental Health Policy Group. June 2012.

Міронов Р. А. Психотерапевтична діяльність у галузі освіти: загальна характеристика

Схарактеризовано сучасний стан психотерапії в Україні. Розкрито сучасні тенденції становлення психотерапії як самостійної науки. Представлено сутнісні визначення психотерапії як самостійної наукової дисципліни і професії згідно з Декларацією, прийнятою Європейською асоціацією психотерапії. Визначено поняття психотерапії відповідно до зарубіжних та вітчизняних авторів таких як Р. Бастін, Н. Strotzka, Б. Карвасарський, В. Макаров, Б. Михайлов та ін. Схарактеризовано сучасні погляди на психотерапію та весь спектр її теорій і методів. Проведено чітку межу між медичною та немедичною інтенціями психотерапії. Виділено поняття психотерапевтичної діяльності в галузі освіти.

Ключові слова: психотерапія, психотерапевтична діяльність, інтенція психотерапії, психотерапевтична модель, психотерапевтичні методи, багатоосьова класифікація.

Міронов Р. А. Психотерапевтическая деятельность в области образования: общая характеристика

Охарактеризовано современное состояние психотерапии в Украине. Раскрыты современные тенденции становления психотерапии как самостоятельной науки. Представлены определения психотерапии как самостоятельной научной дисциплины и профессии в соответствии с Декларацией, принятой Европейской ассоциацией психотерапии. Дано определение понятия психотерапии согласно зарубежных и отечественных авторов, таких как Р. Бастин, Н. Strotzka, Б. Карвасарский, В. Макаров, Б. Михайлов. Охарактеризованы современные взгляды на психотерапию и весь спектр ее теорий и методов. Проведена четкая граница между медицинской и немедицинской интенциями

психотерапії. Виділено поняття психотерапевтичної діяльності в області освіти.

Ключевые слова: психотерапія, психотерапевтична діяльність, інтенція психотерапії, психотерапевтична модель, психотерапевтичні методи, багатоосева класифікація.

Mironov R. Psychotherapeutic Activities in the Field of Education: a General Characteristic

The modern state of psychotherapy in Ukraine is characterized as. The modern trends in the development of psychotherapy, as an independent science, are revealed. The definition of psychotherapy as an independent scientific discipline and profession in accordance with the Declaration adopted by the European Association of Psychotherapy was presented. The definition of the concept of psychotherapy according to foreign and domestic authors, such as R. Bastin R. Strotzka, B. Karvasarskiy, B. Makarova, V. Mikhailov. Modern views on psychotherapy, and the whole range of its theories and methods, are characterized by clear boundaries between medical and non-medical intentions of psychotherapy. The concept of psychotherapeutic activities in the field of education is singled out.

Key words: Psychotherapeutic activity, intension of psychotherapy, psychotherapeutic model, psychotherapeutic methods, multi-axis classification.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2018 р.

Прийнято до друку 01.03.2018 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 37.013.42:316.482.050.63:342.72

Н. М. Печериця

КОРЕКЦІЯ ЕЙДЖИЗМУ МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Соціокультурна, політична та економічна ситуації, які переживає Україна, вкрай несприятливо відображаються на процесі соціального становлення молоді. Серед неї зростає тенденція поширення негативних соціальних явищ як: алкоголізм, наркоманія, злочинність, жорстокість, дискримінація, зокрема ейджизм. Погоджуємося з А. Мікляєвою, що на сьогодні «найбільш повно досліджена гендерна, расова, етнічна та релігійна дискримінація» [13, с. 160]. Хоча в нашому суспільстві існує менш вивчена, але досить актуальна проблема дискримінації за віковою ознакою, що і означає ейджизм. Згідно з оприлюдненими результатами соціологічного опитування Київського міжнародного інституту